

KOMISE EVROPSKÝCH SPOLEČENSTVÍ

V Bruselu dne 2.9.2009
KOM(2009) 442 v konečném znění

**SDĚLENÍ KOMISE RADĚ, EVROPSKÉMU PARLAMENTU, EVROPSKÉMU
HOSPODÁŘSKÉMU A SOCIÁLNÍMU VÝBORU A VÝBORU REGIONŮ**

Přezkum inovační politiky Společenství v měnícím se světě

OBSAH

1.	Úvod.....	3
2.	Dosažený pokrok.....	4
2.1.	Zlepšování rámcových podmínek	4
2.2.	Podpora pro širší a rychlejší zavádění inovačních výrobků a služeb na trhu.....	5
2.3.	Vytváření synergií.....	6
2.4.	Zvyšování finanční podpory pro výzkum a inovace.....	7
3.	Poučení ze získaných zkušeností a úkoly, jež je potřeba vyřešit.....	8
4.	Závěr	11

Přezkum inovační politiky Společenství v měnícím se světě

1. ÚVOD

„Inovace je schopnost přetvářet nové nápady v obchodní výsledky využíváním nových postupů, výrobků nebo služeb, a to lépe a rychleji než konkurence.“¹

Inovace nelze řídit vyhláškami. Vytvářejí je totiž lidé a pouze lidé – vědci, výzkumní pracovníci, podnikatelé a jejich zaměstnanci, investoři, spotřebitelé a orgány veřejné moci – zvýší inovační potenciál Evropy. Lidé však nepůsobí ve vakuu. Na jejich působení má vliv způsob myšlení a rámec, který je buď odrazuje od pronikání do neznámých oblastí, nebo je k němu naopak motivuje.

Inovace jsou předpokladem pro vytvoření znalostní ekonomiky, která produkuje méně emisí uhlíku. Zvládnutí této transformace je nezbytné, abychom si v globalizovaném světě zachovali konkurenceschopnost a abychom udržitelným způsobem dosahovali širších společenských cílů navzdory demografickým změnám, změně klimatu, skrovným zdrojům a novým bezpečnostním hrozbám.

Díky inovacím si evropská průmyslová odvětví udrží pozici na horním konci globálního hodnotového řetězce, což z Evropy učiní předního hráče na světovém trhu v oblasti výrobků a technologií nenáročných na energii a zdroje a zajistí prostředky, které potřebujeme k působení ve světě. Kromě toho mohou snahy v oblasti výzkumu a vývoje přinést skutečný prospěch pouze v prostředí, které podporuje inovace.

Z toho důvodu jsou inovace a podnikavost jedním z klíčových prvků v obnoveném lisabonském partnerství pro růst a zaměstnanost, které rovněž vyzývá k rozhodnějším a provázanějším krokům ze strany Společenství a členských států. Na základě toho byla zahájena ambiciózní evropská politika v oblasti inovací a došlo ke schválení iniciativy na podporu malých a středních podniků („Small Business Act“)². Díky tomuto přístupu založenému na partnerství lze dnes hovořit o pokroku. Téměř všechny členské státy zlepšily své výsledky v oblasti inovací. Rozdíly mezi EU a jejími hlavními konkurenty (Spojenými státy a Japonskem), pokud jde o inovace, se snížily.

Vzhledem k nástupu nových konkurentů a k nutnosti vyrovnávat se se stále náročnějšími úkoly musí EU tento aktuální pozitivní trend nejen udržovat, ale také nadále vylepšovat. Kvůli hospodářské krizi sice hrozí určité snížení dostupnosti zdrojů, avšak z předchozích případů recese (například ve Finsku) víme, že prioritní zajištění investic v oblasti výzkumu a inovací je možné a může hrát klíčovou úlohu v udržitelné hospodářské obnově.

Cílem tohoto sdělení je vytipovat zbývající nedostatky a navrhnout směry koncepční činnosti k jejich nápravě.

¹ ‘Creating a National Innovation Framework’, Science Progress, Richard Nedis & Ethan Byler, duben 2009.

² KOM(2005) 488 schválené v závěrech Rady z 28.–29. listopadu 2005. (http://ue.eu.int/ueDocs/cms_Data/docs/pressData/en/intm/87210.pdf) a KOM(2006) 502 schválené v závěrech Rady ze 4. prosince 2006. http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_Data/docs/pressdata/en/intm/91989.pdf

2. DOSAŽENÝ POKROK

2.1. Zlepšování rámcových podmínek

Evropská unie usiluje od roku 2005 prostřednictvím lisabonského partnerství pro růst a zaměstnanost o zlepšení rámcových podmínek pro inovace. Členské státy a jejich regiony byly podníceny a podpořeny (zejména prostřednictvím politiky soudržnosti) k tomu, aby zlepšily svou inovační politiku a provedly celostátní a regionální inovační strategie a vytvořily systém hodnocení.

Na úrovni Společenství došlo ke zjednodušení přístupu na jednotný trh, zlepšení dostupnosti nákladově efektivních vstupních složek, posílení politiky hospodářské soutěže a k podpoře podmínek pro podnikání a růst nových podniků. Komise vyzvala k integrované politice flexikurity s cílem modernizovat pracovní trhy a vybídla členské státy k tomu, aby vzdělávání a dovednosti zařadily ve svých programech mezi priority. V rámci iniciativy „**Small Business Act**“ se EU a členské státy zavázaly k vytvoření příznivých podmínek v EU pro podnikatele a malé a střední podniky. Kromě toho byla navázána partnerství s klíčovými průmyslovými odvětvími, určující a stanovící dlouhodobé rámcové podmínky pro konkurenceschopnou evropskou průmyslovou základnu.

V důsledku odstranění překážek bránících náležitému fungování **vnitřního trhu zboží** a díky provedení **směrnice o službách** členskými státy dojde k omezení celé řady správních a právních překážek, které znesnadňují podnikání. Tím získají inovační malé a střední podniky snadnější přístup na trhy a bude modernizována státní správa.

Zároveň je rovněž v celé EU zastáván názor, že předpokladem inovací je **špičková úroveň vzdělávání, dovedností a odborné přípravy**. Celoživotní učení se stalo koncepční prioritou a reformy systémů vzdělávání a odborné přípravy v členských státech jsou zaměřeny na zvyšování investic do lidského kapitálu, usnadňování inovací a podporu podnikavějšího prostředí. Opatření uskutečňovaná v rámci strategie týkající se nových dovedností a nových pracovních míst pomohou lépe sladit dovednosti s potřebami trhu práce, lépe posuzovat a předvídat potřebné dovednosti u jednotlivců i společností a podporovat všeobecné zvyšování kvalifikací evropských pracovních sil.. Aktualizovaný strategický rámec pro vzdělávání a odbornou přípravu (ET 2020) stanoví komplexní koncepční program pro podporu reforem vzdělávání a odborné přípravy v členských státech. Provádění strategie EU týkající se elektronických dovedností podporuje u evropských pracovních sil schopnost práce s digitálními technologiemi³.

Díky modernizaci pravidel EU pro **státní podporu** mají členské státy k dispozici účinný nástroj veřejné politiky na podporu výzkumu a vývoje a inovací. Členské státy nyní mohou poskytovat na inovace řadu různých druhů státní podpory a nemusí oznamovat jednotlivá opatření Komisi a rovněž správní zatížení je nízké. Od roku 2006, kdy modernizace pravidel pro státní podporu proběhla, byly v členských státech vytvořeny nové nástroje podpory, mezi něž patří 30 programů pro začínající inovační společnosti. Pokyny Společenství ke státní podpoře na ochranu životního prostředí, revidované v roce 2008, umožňují vyšší intenzitu podpory pro ekologické inovace⁴. V posledních letech se v členských rovněž rozvíjí trend doplňovat dotace a granty na výzkum a vývoj daňovými pobídkami, které mají příznivý

³ KOM(2009) 116 obsahující návrh obnovené strategie pro výzkum, vývoj a inovace v oblasti IKT.

⁴ Úř. věst. 2008/C 82/01.

dopad na investice do výzkumu a vývoje ze soukromých zdrojů. Komise usnadňuje šíření osvědčených postupů prostřednictvím sítě národních odborníků⁵.

V neposlední řadě mají při uvádění většího počtu inovačních výrobků a služeb na trh stále větší význam netechnické aspekty inovačního procesu, jako například průmyslové vzory a marketing. V této souvislosti Úřad Evropské unie pro harmonizaci na vnitřním trhu (ochranné známky a průmyslové vzory) v posledních pěti letech dvakrát snížil náklady u žádostí o registraci evropské **ochranné známky**. Nová (o 40 % nižší) sazba představuje snížení nákladů na získání ochrany prostřednictvím ochranné známky na celém území EU na historicky nejnižší úroveň. Rovněž průměrná doba potřebná k vyřízení registrace se zkrátila o 50 %⁶.

2.2. Podpora pro širší a rychlejší zavádění inovačních výrobků a služeb na trhu

Evropská unie uznala, že právní úprava a normalizace jsou účinnými nástroji, které poskytují vhodné pobídky a stimulují trhy s inovačními výrobky a službami, a za tím účelem je použila.

Nová **pravidla** o emisích z automobilů mají vyvolat významné inovace v evropském automobilovém průmyslu a povedou k ekologičtějším a dostupnějším evropským automobilům – tyto inovace by měly udržet celosvětovou konkurenceschopnost tohoto průmyslového odvětví. **Směrnice o systému pro obchodování s emisemi** podpoří inovace ve výrobě obnovitelné energie a podnítky výstavbu elektráren šetrnějších k životnímu prostředí, včetně nových technologií **zachycování a ukládání uhlíku**. **Strategický plán pro energetické technologie** pomáhá urychlit vývoj nízkouhlíkových technologií, které jsou nezbytné k dosažení cílů „20-20-20“ do roku 2020. Předpisy **REACH** a předpisy o **kosmetických přípravcích** poskytují významné pobídky pro inovace v oblasti alternativních látek. **Akční plán pro udržitelnou spotřebu a výrobu a udržitelnou průmyslovou politiku**⁷ stanoví harmonizovaný integrovaný právní rámec na podporu inovací zaměřených na energeticky účinné výrobky šetrné k životnímu prostředí. V případech, kdy si průmysl sám nevytyčí ambiciózní cíle, stanoví revidovaná **směrnice o ekodesignu** právní základ pro podporu uvádění výrobků šetrnějších k životnímu prostředí na trh, z hlediska náročnosti na energii a zdroje. Patří sem využívání vhodných pobídek, zadávání veřejných zakázek a označování výrobků k zajištění toho, aby tuto politiku podpořila poptávka.

Evropská **politika normalizace**⁸ se vyvíjí tak, aby podporovala inovace, a více se zaměřuje na proces stanovování norem řízený otevřeným trhem, včetně schvalovacích postupů pro vytváření státních i mezinárodních norem založených na spolupráci a konsenzu, a na dobrovolné používání norem, začleňování nových poznatků do norem a na snadnější přístup k procesům stanovování norem, zejména pro malé a střední podniky. Malé a střední podniky nyní například tvoří 27 % členů ETSI a vztahují se na ně nižší poplatky.

Kromě toho může inovace podpořit i **poptávka** tím, že povede inovátory k tomu, aby vycházeli vstříc novým, sofistikovaným potřebám. V tomto kontextu skýtají stávající pravidla

⁵ Viz KOM(2006) 728 v konečném znění.

⁶ V roce 2008 obdržel Úřad pro harmonizaci na vnitřním trhu více než 87 000 žádostí o ochrannou známku Společenství.

⁷ KOM(2008) 397 v konečném znění.

⁸ KOM(2008) 133.

EU v oblasti zadávání veřejných zakázek k podpoře inovací velký potenciál a jejich využívání může být dále rozvíjeno⁹.

V rámci **iniciativy rozhodujících trhů**, zahájené v roce 2008, byly vytipovány trhy pro inovační výrobky a služby, v jejichž případě jsou inovace potřebné a možné a v jejichž případě může být cílenější využívání výše uvedených nástrojů, jež mohou ovlivnit schopnost rychle zavést nové výrobky na trh, skutečným přínosem (biologické výrobky, elektronické zdravotnictví (eHealth), udržitelná výstavba, ochranné textilie, recyklace a obnovitelná energie).

2.3. Vytváření synergií

Rozvoj **Evropského výzkumného prostoru** od roku 2000 vedl k několika iniciativám na podporu soudržnějšího systému výzkumu a inovací v Evropě. Nedávné koncepční iniciativy zaměřené na vytváření vnitřního trhu znalostí podpořily mobilitu výzkumných pracovníků a dostupnost, šíření, předávání a využívání know-how a technologií („5. svoboda“). S ohledem na poměrně chabé zavádění výsledků výzkumu do praxe v Evropě navrhla Komise nezávazné pokyny, jež by měly pomoci zlepšit spolupráci v oblasti výzkumu a předávání znalostí mezi veřejným výzkumem a průmyslem¹⁰. Rostoucí koordinace mezi úrovní EU a členských států zajišťuje efektivnější rámec pro sdílení zdrojů u nových výzkumných infrastruktur a u společných strategických výzkumných programů, které se zaměřují na klíčové společenské problémy, a lepší ochranu práv duševního vlastnictví, společně s novým evropským strategickým rámcem pro mezinárodní vědeckotechnickou spolupráci¹¹.

Byla posílena spolupráce v oblasti výzkumu a inovací. V nedávných letech byla v různých oblastech prostřednictvím rozličných nástrojů a právních základů zřízena nová **partnerství veřejného a soukromého sektoru**¹². Došlo k vytvoření pěti **společných technologických iniciativ**, přičemž každá z nich funguje jako samostatná právnická osoba se značnými rozpočtovými prostředky ze sedmého rámcového programu¹³. Kromě toho se v rámci Plánu evropské hospodářské obnovy zahajují partnerství veřejného a soukromého sektoru pro ekologické automobily, energeticky účinné budovy a „továrny budoucnosti“.

Evropský inovační a technologický institut byl vytvořen s cílem podněcovat a uskutečňovat inovace špičkové světové úrovně tím, že orientuje vysokoškolské vzdělávání, výzkum a podniky na společný cíl. Brzy budou zřízena znalostní a inovační společenství, jež se budou zabývat hlavními společenskými otázkami, jako je zmírňování změny klimatu a přizpůsobení se této změně, udržitelná energie a budoucí komunikační a informační společnost.

V neposlední řadě pomáhá Komise posilovat spolupráci mezi různými účastníky inovačního procesu a podporuje na různých úrovních vzájemné učení v oblasti tvorby politik mezi tvůrci politik a veřejnými subjekty zabývajícími se inovacemi. Konkrétně byl zaveden nezávazný

⁹ http://www.proinno-europe.eu/doc/procurement_manuscript.pdf

¹⁰ KOM(2007) 182 v konečném znění – Zlepšení předávání znalostí mezi výzkumnými institucemi a průmyslem v celé Evropě: otevřené přijetí inovace – Provádění lisabonské agendy.

¹¹ Viz KOM(2008) 588 v konečném znění.

¹² Viz KOM(2009) yyy o mobilizaci veřejných a soukromých investic pro obnovu a vytváření partnerství veřejného a soukromého sektoru.

¹³ Inovativní léčiva s příspěvkem Společenství ve výši 1 miliardy EUR; vestavěné počítačové systémy (ARTEMIS) – 420 milionů EUR; letectví (Clean Sky) – 800 milionů EUR; nanoelektronika (ENIAC) – 450 milionů EUR; a palivové články a vodík (FCH) – 470 milionů EUR.

koncepční rámec EU, který má v členských státech EU zvýšit úroveň **klastrů**¹⁴ a podpořit spolupráci mezi klastry s cílem zlepšit inovační potenciál a posílit pozice na celosvětových trzích.

2.4. Zvyšování finanční podpory pro výzkum a inovace

S cílem podporovat inovace účinněji byla posílena evropská výzkumná politika a programy. **Sedmý rámcový program pro výzkum** podporuje prostřednictvím svého výrazně navýšeného rozpočtu ve výši 54 miliard EUR na období 2007–2013 komerčně významný výzkum, a to zejména prostřednictvím společných technologických iniciativ a účasti ve společných výzkumných iniciativách zřízených členskými státy. Pro inovace mají rovněž velký význam činnosti zaměřené na předávání poznatků a podpora mobility, mezinárodní spolupráce a infrastruktury. Komise rovněž usnadňuje prostřednictvím evropských technologických platforem koordinaci výzkumu v soukromém sektoru. Byl posílen výzkum v klíčových oblastech, jako jsou informační a komunikační technologie, zdraví, bezpečnost, vesmír či mořské vědy. Zlepšování podmínek pro účast malých a středních podniků ve výzkumných programech je trvalým úkolem, nicméně rámcový program stanoví pro malé a střední podniky – pro ty, které se intenzivně zabývají výzkumem, i pro podniky s omezenými výzkumnými kapacitami – specifické programy. Ve spolupráci s Evropskou investiční bankou byl zřízen nový finanční nástroj na sdílení rizik, který má poskytovat soukromým i veřejným subjektům půjčky pro vysoce rizikové projekty v oblasti výzkumu a vývoje.

Politika soudržnosti poskytuje stabilní a strategicky zaměřený zdroj financování pro inovace, přičemž podíl tohoto typu financování se v období 2007–2013 oproti období 2000–2006, kdy činil 11 %, výrazně zvýšil na 25 % celkového rozpočtu. Na podporu výzkumu a inovací bylo vyčleněno přibližně 86 miliard EUR pro více než 380 ze 455 operačních programů strukturálních fondů zaměřených na regionální rozvoj.

V rámci **politiky rozvoje venkova EU** je poskytnuto přibližně 337 milionů EUR na podporu vývoje nových výrobků, procesů a technologií v oblasti zemědělství, potravinářství a lesnictví a další finanční prostředky přináší program Leader. Po posouzení společné zemědělské politiky a v rámci stimulačního balíčku EU budou dále posíleny investice do infrastruktury pro vysokorychlostní internet a do dalších inovačních projektů ve venkovských oblastech.

Rámcový program pro konkurenceschopnost a inovace obsahuje speciální program EU pro malé a střední podniky a inovace nespádající do rámcového programu pro výzkum, přičemž v období 2007–2013 činí průměrný roční rozpočet 225 milionů EUR. Byla vyčleněna zvláštní částka určená na zavádění environmentálních technologií do praxe, a to zejména prostřednictvím společných investic do fondů rizikového kapitálu, které poskytují kapitál pro firmy investující do ekologických inovací. Tyto nástroje rizikového kapitálu pomáhají malým a středním podnikům získat přístup k finančním prostředkům na inovace.

Komise rovněž pomohla členským státům a regionálním orgánům využívat synergií mezi hlavními nástroji EU pro financování inovací – sedmým rámcovým programem, programem pro konkurenceschopnost a inovace a politikou soudržnosti¹⁵.

¹⁴ Viz KOM(2008) 652 v konečném znění.

¹⁵ KOM(2007) 474 ze dne 16. srpna 2007 – „Konkurenceschopnost evropských regionů na základě výzkumu a inovací – Příspěvek k vyššímu růstu a k vytváření více a lepších pracovních příležitostí“.

3. POUČENÍ ZE ZÍSKANÝCH ZKUŠENOSTÍ A ÚKOLY, JEŽ JE POTŘEBA VYŘEŠIT

Tabulka inovačních ukazatelů¹⁶ jasně ukazuje, že již nyní je Evropa světadílem s několika zeměmi a regiony s největšími inovačními schopnostmi na světě. Pokud budeme zkoumat, co mají tyto země a regiony společného, zjistíme několik výrazných shodných prvků. Dané země a regiony obvykle vynakládají nadprůměrně vysoké prostředky na vzdělávání, odbornou přípravu a celoživotní učení, mají nejvyšší podíl financování výzkumu a vývoje v rámci HDP a disponují nástroji na podporu zavádění nových technologií a výrobků do praxe ve veřejném i soukromém sektoru. Zkušenosti rovněž ukazují, že tyto země jsou lépe připraveny vyměňovat si osvědčené postupy a učit se od ostatních. Totéž platí pro podniky: z hlediska konkurenceschopnosti nezáleží primárně na absolutní výši vynaložených prostředků na výzkum a vývoj, nýbrž na inovačním prostředí uvnitř podniku¹⁷. Dnes je hlavním úkolem tyto úspěšné příklady dále šířit v celé EU.

Navzdory úsilí na úrovni EU a členských států není totiž dosud uznáván přínos inovací a podnikavosti v celé Evropě a stále bývá jejich případná neúspěšnost stigmatizována. Nové technologie jsou často přijímány skepticky a veřejná diskuse obvykle zlehčuje význam vědeckého úhlu pohledu a důkazů a bývá zaměřena na obavy a potenciální rizika pro lidské zdraví nebo životní prostředí.

Zároveň si však Evropané stále více uvědomují nutnost vypořádat se s novými globálními výzvami, mezi něž patří bezpečnost, změna klimatu či potřeba větší sociální spravedlnosti v celosvětovém měřítku. To je rozhodně pozitivní skutečnost – musí však být spjata s lepším pochopením potřeby vynalézat, inovovat a používat nové technologie k řešení těchto výzev. V této souvislosti bude mít nevyhnutelně silný účinek na politický, kulturní, sociální a ekonomický charakter naší společnosti demografická změna v Evropské unii. Stárnoucí obyvatelstvo vyvolá změny poptávky na trhu a možná bude přistupovat k inovacím jiným způsobem a konzervativněji. Bude velice důležité řešit tento problém s předstihem a zajistit, aby společnost vnímala inovace nadále příznivě. V opačném případě se Evropská unie navzdory svým bohatým a vzdělaným lidským zdrojům vystavuje riziku, že ji její konkurenti předstihnou a že nedosáhne špičkové úrovně potřebné k zajištění vysokého životního standardu. Z toho důvodu musí být inovace přijímány a uznávány jako klíč k dosažení strategických koncepčních cílů EU.

Inovace podněcují především podnikatelé. Proto je zapotřebí prosadit koncepční a regulační rámec, který podpoří celosvětově konkurenceschopná průmyslová odvětví EU a přinese výhody pro investování do výzkumu a inovací v případě výrobků i procesů, včetně inovačních forem organizace práce. V této souvislosti mají významnou úlohu sociální partneři. Tyto snahy jsou sice realizovány jednoznačně prostřednictvím moderních právních předpisů, samoregulace a sociální odpovědnosti podniků, nicméně je důležité nové předpisy pečlivě sledovat a zajistit, aby zbytečně nezvyšovaly zátěž pro průmyslové odvětví ani neodrazovaly od inovací a aby obecně podporovaly otevřené a spravedlivé celosvětové trhy.

Je třeba uznat, že orgány veřejné moci mohou v oblasti inovací hrát důležitou úlohu, a tuto skutečnost využít. Sledování inovační politiky jednotlivých členských států¹⁸ jasně ukazuje tendenci rozšiřovat působnost vnitrostátních inovačních strategií a zaměřovat se na opatření se

¹⁶ http://www.proinno-europe.eu/EIS2008/website/docs/EIS_2008_Final_report.pdf

¹⁷ Viz 'Global Innovation 1000', Booz Allen Hamilton, 2005.

¹⁸ INNO Policy TrendChart European Innovation Progress Report 2008 (zpráva o pokroku v oblasti evropských inovací na rok 2008 (INNO-Policy TrendChart)).

širšími společenskými cíli. Navzdory těmto snahám se zdá, že potenciál využívání kupní síly veřejného sektoru na podporu inovací zůstává ve velké míře nevyužit. Vzhledem k předpokládaným rozpočtovým omezením musí být skutečnost, že veřejné služby možná budou muset být poskytovány na stejné nebo lepší úrovni se skrovnějšími zdroji, hnací silou inovací. Nové technologie, a to zejména informační a komunikační technologie, mohou rovněž pomáhat zlepšovat kvalitu, efektivitu a přizpůsobivost poskytovaných veřejných služeb.

Pro inovace jsou rovněž zapotřebí investoři, kteří jsou ochotni riskovat a nehledět pouze na krátkodobý zisk.

V neposlední řadě budou konkurenceschopnost evropských průmyslových odvětví a jejich inovační schopnosti záviset především na dostupnosti a zvládnutí klíčových podpůrných technologií, které souvisejí s vysokou intenzitou výzkumu a vývoje, rychlými inovačními cykly, vysokými kapitálovými výdaji a vysoce kvalifikovanými pracovními silami. Rozsah, míra a stupeň složitosti týkající se vývoje a použití takových technologií vyžadují shodu všech zúčastněných stran ohledně těchto technologií, intenzivnější spolupráci a strategický přístup, a to nejen na evropské úrovni, nýbrž také ze strany členských států a regionů, které prosazují silnější partnerství mezi výzkumnými komunitami a průmyslem¹⁹.

Odstraňování závažných překážek v rámcových podmínkách pro podnikatele

Přes určité zlepšení²⁰ vykazuje systém inovací v EU nadále nedostatky, které nepříznivě ovlivňují tržní výnosy a pobídky v případě soukromých investic do inovací, které kvůli tomu zůstávají na nižší úrovni než u našich hlavních konkurentů: v řadě oblastí je nutné dotvořit jednotný trh, stále nebyl zcela dokončen právní rámec pro ochranu duševního vlastnictví, trh rizikového kapitálu je roztržitý a financování kapitálu omezené, proces normalizace dosud není dostatečně sladěn s výsledky výzkumu a potřebami trhu, je potřeba více posílit znalostní trojúhelník mezi podnikáním, vzděláváním a výzkumem a Evropské unii stále chybí nezbytná infrastruktura umožňující inovace. Navzdory již dosaženému pokroku je nutné dále pokračovat v úsilí o zvýšení schopnosti vzdělávacích systémů EU přispívat k inovační a dynamické znalostní společnosti.

Předpokladem inovační společnosti je vhodný právní rámec pro řádnou ochranu know-how. V oblasti **práv duševního vlastnictví** EU dosud nezajišťuje příznivé podmínky pro rozvoj a šíření inovací, mimo jiné kvůli nezavedení patentu Společenství. Evropský patentový systém je ve srovnání se Spojenými státy a Japonskem nákladný, roztržitý a nemotivující z hlediska inovací²¹. Ve srovnání s těmito zeměmi je rozdíl v nákladech na patentování značný a nedochází k jeho zmenšování. Je nejvyšší čas tuto situaci změnit.

Úsilí Komise v oblasti politiky autorských práv se zaměřuje na další rozvoj vznikajícího přeshraničního trhu EU pro šíření znalostí. Rozvoj nových digitálních produktů, služeb a obchodních modelů, kterým se dobře daří v otevřeném prostředí, vyžaduje podporující a předvídatelný právní rámec.

¹⁹ Komise má v úmyslu předložit v roce 2009 zvláštní sdělení o budoucích směrech koncepční činnosti pro klíčové podpůrné technologie.

²⁰ Viz evropská tabulka inovačních ukazatelů za rok 2008 na adrese: http://www.proinno-europe.eu/EIS2008/website/docs/EIS_2008_Final_report.pdf

²¹ Viz B. Van Pottelsberghe, 2006 na adrese: <http://www.solvay.edu/EN/Research/Bernheim/documents/wp06002.pdf>

Je potřeba si lépe uvědomit význam služeb, které jsou charakteristickým rysem moderních průmyslově vyspělých zemí, a jejich inovačního potenciálu pro hospodářství a celou společnost. Aby bylo možné v širším měřítku zavádět inovace v oblasti služeb do praxe, je nezbytné posílit důvěru v nové služby a lépe přizpůsobit podporu výzkumu a inovací konkrétním potřebám takových služeb. Inovace rovněž vyžadují dokončení nezbytné infrastruktury (zejména pokud jde o vysokorychlostní internet a elektrickou rozvodnou síť) a plné využití jejího potenciálu pomocí nových služeb a aplikací. Zejména je zapotřebí vynaložit další úsilí na podporu elektronických dovedností a využívání informačních a komunikačních technologií pro udržitelné hospodářství a k řešení úkolů spojených s budoucí podobou internetu, mezi něž patří například software jako služba („software as a service“) a „cloud computing“.

Přes značné úsilí²² je pokrok ve zlepšování mezinárodní konkurenceschopnosti a výkonnosti evropského sektoru rizikového kapitálu (který je klíčovým sektorem pro zajišťování financí pro inovace) pomalý. Nadále přetrvávají strukturální nedostatky evropského trhu financování v rané fázi záměru, včetně chybějících soukromých investorů, roztržitosti trhu a nízké návratnosti. Kvůli hospodářské recesi je získávání finančních prostředků a výstupní prostředí ještě náročnější.

Zlepšování řízení systému inovací EU

Společenství sice uskutečňuje řadu iniciativ, avšak doposud nebyly v celé Evropské unii vytvořeny potřebné synergie mezi koncepčními opatřeními a příslušnými nástroji na jednotlivých úrovních. Dobrým příkladem toho je poměrně pomalý rozjezd nedávno zahájené iniciativy rozhodujících trhů.

Je nezbytné výrazně zlepšit koordinaci politiky na podporu inovací na úrovni regionů, členských států a EU a zajistit lepší systém řízení na základě zásady subsidiarity. Zároveň je však potřeba lépe využít výhod, které přináší stanovení společných cílů, shoda ohledně společných opatření a sdílení osvědčených postupů s ostatními členskými státy. Rovněž by měla být výrazně posílena spolupráce se třetími zeměmi, a to zejména výměna osvědčených postupů se Spojenými státy.

Míra financování na podporu inovací centrálně na úrovni EU zůstává nízká ve vztahu k rozpočtu EU i ve vztahu k rozpočtům mnoha členských států a představuje necelých 5 % veřejných výdajů určených na výzkum v rámcovém programu pro výzkum. Dokonce i celková částka ve výši 67 milionů EUR, která měla v roce 2009 pomoci stimulovat zavádění ekologických inovací na trhu s cílem řešit náročnost na zdroje a změnu klimatu, se nyní s ohledem na význam těchto úkolů jeví jako nízká. Na druhou stranu vyšší podíl investic určených na inovace v rámci politiky soudržnosti hraje významnou úlohu při budování výzkumných a inovačních kapacit v „konvergenčních“ regionech.

Obecně lze však říci, že v EU není programů na podporu inovací málo. Problémem je spíše nedostatečné kritické množství a chybějící provázanost. V současné době se podpoře inovací věnuje sedm útvarů Komise, různé agentury a 20 výborů se zástupci členských států. Z nedávné veřejné konzultace o účinnosti veřejné podpory pro inovace vyplývá, že skutečné výsledky programů na podporu inovací neodpovídají očekávání podniků. Převážná většina podniků si přeje rychlejší postupy a 75 % podniků, které se konzultace zúčastnily, očekává

²² Viz KOM(2007) 853.

zjednodušení pravidel pro účast v projektech EU. Je pravda, že složitost programů Společenství pro financování ještě komplikuje situaci, která je již tak obtížná vzhledem k velkému množství programů na celostátní a regionální úrovni, a znesnadňuje přístup k příslušným finančním prostředkům. Proto je zapotřebí zavést jasné struktury a výrazně zjednodušit pravidla účasti pro veškeré financování inovací, bez ohledu na jeho původ. Tím by došlo k posílení celkového systému inovací a umožnilo by se efektivnější využívání finančních prostředků a nástrojů, což by zajistilo vyšší účast malých a středních podniků.

4. ZÁVĚR

Z analýzy pokroku dosaženého v posledních letech vyplývá, že EU správně označila inovace za hlavní hybnou sílu na cestě za budoucí prosperitou. K tomu, aby se z EU stal dynamický prostor pro inovace, je však nutné trvalé úsilí a je potřeba lépe využívat potenciálu partnerství mezi Evropskou unií a jejími členskými státy prostřednictvím cílenějších a lépe koordinovaných opatření na všech úrovních.

Proto se Komise na základě analýzy dosavadních výsledků a získaných zkušeností popsaných v tomto sdělení a v souladu s požadavkem Evropské rady hodlá do jara 2010 zabývat otázkou, zda by bylo vhodné předložit členským státům návrh evropského inovačního aktu, který by zahrnoval všechny podmínky pro udržitelný rozvoj a který by byl nedílnou a klíčovou součástí budoucího evropského programu reforem.